

50 Kuşaklı Hikâyecileri ve Sezai Karakoç Şiiri

Taner ÖZMEN

Şimdi hayatta olmayan bir arkadaşımın ısrarlı telkinleri olmasaydı belki daha uzun süre okumayacaktım Sezai Karakoç'u. Orda burda duyuyordum ismini. Edebiyat öğretmenim de söz etmişti bir keresinde ondan. Okuduğum dergilerde ürünleri yayımlanmasa da, adı geçiyordu arada bir. Söz gelimi her sayısını heyecanla beklediğim *yeni a* dergisinde Ferit Öngören'in, aralarında onun da olduğu İkinci Yeni'nin önemli isimlerini ele aldığı, bugün de değerli olduğuna inandığım uzun incelemesi "Yedi Şairi Türkçede İnceleme Taslağı"nı ilgiyle okumuştum. Orada sözü edilen şairlerden, Sezai Karakoç dışındakilerin tümünü, kitaplarından olmasa bile, en azından dergilerde yayımlanan şiirleriyle tanıyor, hepsini de çok seviyordum. Bu şairler Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Kemal Özer ve İlhan Berk'ti.

Boyutları, sayfa sayısı ve basıldığı kâğıdın kalitesiyle, o güne kadar gördüğüm dergilerden farklı ve değişik bir dergiye *yeni a* dergisi. Alışageldiğimiz dergi boyutlarından büyük, (*Varlık* dergisinin hemen hemen iki katı büyüklükte) gazete çağrışımı yapan bir dergiye *yeni a* ve kapandığı güne kadar, ilk çıktığı günkü özelliklerini korudu.

yeni a dergisi, ellili yıllarda yayımlanan *a dergisi*'nin devamı niteliğindedir. Hemen *a dergisi*'ndeki kadro *yeni a*'nın da yazı kadrosunu oluşturuyordu. Sahibi Ferit Öngören'di. Erdal Öz, Onat Kutlar, Konur Ertop, Ergin Günçe, Asım Bezirci, Refik Durbaş, Nurer Uğurlu, Adnan Özyalçın dergide yazan isimlerden birkaçıydı.

Hilmi Yavuz, çok sonraları, *a dergisi*'ne ilişkin anılarını anlattığı bir yazısında, "*yeni a*'yı yayımlamaya karar verdiğimizde ise, Londra'dan döneli iki yıl olmuştu ve ben edebiyata dönüşün hazzını yeniden yaşamaya başlayacaktım..." diyecektir.

a dergisi'ni, yaşım gereği, doğal olarak hiç okuma imkânım olmadı. Fakat *a dergisi yayınları*'nın neredeyse bütün kitaplarını edinip okudum. Onlar kitaplığımın hâlâ 'en nadide parçaları' arasında yer alırlar. Yusuf Atılgan'ın *Bodur Minarenden Öte*, Onat Kutlar'ın *İshak*, Erdal Öz'ün *Yorgunlar*, Adnan Özyalçın'ın *Panayır* isimli hikâye kitaplarıyla Hüseyin Cöntürk'ün şiir teorisi üzerine yazı-

larını topladığı *Çağımın Şâiri*, a dergisi yayınları'ndan ilk hatırladıklarım.

Bodur Minareden Öte'yi de, *İshak*'ı da büyük coşkularla okumuştum. *İshak*'ı, Ankara Caddesi'deki bir sokak sahafından almıştım.. *Bodur Minâreden Öte*'yi ise Eski Galata Köprüsü'nün altında, eski kitaplar, tütün vesaire satan bir dükkândan. (Dükkân bile demeye dilim varmıyor, sanki büyükçe bir dolaptı orası.) Başka bir gün de, yine *a dergisi yayınları*'ndan, Erdal Öz'ün *Yorgunlar*'ıyla, sanat-edebiyat dergisi *Yelken*'in eski bir sayısını almıştım oradan. Derginin o sayısından, Tarık Dursun K.'nin defalarca okuduğum 'geyik'li bir hikâyesini hatırlarım.

a dergisi yayınları'nın ikinci kitabı olan *İshak*'ın ilk yayın tarihi 1959. Seksen sayfalık bir cep kitabı *İshak*.. Kapak kompozisyonunu Ferit Öngören hazırlamış. İçinde dokuz hikâye yer alıyor.

Yayımlanışının ellinci yılı dolayısıyla büyük boy özel bir baskısı yapılan *İshak*'ı da *Bodur Minareden Öte*'yi de sonraları tekrar tekrar okudum.

İshak, edebiyatımızın en önemli hikâye kitaplarından biri.

Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü'nde Necatigil, Onat Kutlar'ın, "Hikâyelerinde renkli - şiirli bir anlatım kullanmış, masal öğelerinden, rüyâ mantığına giren gerçeküstü öğelerden ustaca faydalanmış" bir yazar olduğunun altını çizer..

Erdal Öz'ün *Yorgunlar*'ı da ilgi çekici bir kitap. Bir defa, sanatçının ilk hikâye kitabı. Yayın tarihi, Şubat 1960. İkincisi, kapak düzenini yazarın kendisi yapmış. İçinde sekiz hikâye var *Yorgunlar*'ın. "Çocuk", "Babamın Elinde Bıçak", "Kare Ev", "Günaydınlı", "Mumçiçekleri", "Kuklacı", "Sular Ne Güzelse" ve "Babamdı" hikâyelerin isimleri.

Erdal Öz'ün ilk romanı Varlık Yayınları'ndan çıkan *Odalarda*'nın yayın tarihiyse Haziran 1960. Demek ki 1935 doğumlu olan yazar, ilk ürünlerini yirmi beş yaşında kitaplaştırmış. Erzurum'da, Kitap Sarayı'ndan aldığımı hatırlıyorum *Odalarda*'yı. Bir kış günü, yurttan, yorganımı dizlerime çekerek bir solukta okuyup bitirmiştim. Bir okuma fırtınası içinde bir daha yolum düşmedi ona. Yeniden okumayınca eksik kalıyor kitaplar. Bir kez okuyup bir daha dönemediğim bütün kitapları yeniden okumayı ne kadar çok isterim.

Kitap, Bilge'ye, Erdal

ithafıyla başlıyor..

Kapakta mavi zemin üzerine siyah dikey çizgilerle çerçeve oluşturulmuş ve ortaya beyaz boşluklarla

Erdal Öz
ODALARDA
Roman
VARLIK YAYINLARI

sözcükleri yerleştirilmiş. Sağ alt köşede aynı şekilde bir paraf görülüyor. Varlık Yayınları'nın birçoğunun kapağını yapan Cemal'in, Cemal Akyıldız'ın olmalı. Bu kez açık seçik Cemal isminin okunduğu imzasını atmamış sanatçı.

Odalarda'nın arka kapağında yer alan kısa tanıtım, övgü dolu:

“Bu ciltte genç yazarlarımız içinde en umut vericilerden birinin, Erdal Öz’ün ilk romanını size sunuyoruz. Okuyunca göreceksiniz: Epey şaşırtıcı, alışılmışlıktan uzaklaşan bir roman. Ama kapalılıkla, anlamsızlıkla ilgisi olmayan bir yeniliği var bu kitabın. İlkini dili çok sağlam bir temel üstüne kurulmuş. Sonra iç sorunları açış ve işleyiş tarzı da Dostoyevski’leri, Camus’leri hatırlatan bir klâsik analiz yolunda ilerliyor. Yâni yadırganmayan bir yeni.. Özenti olmayan bir yeni.. Erdal Öz’ün bu eseriyle ilerisi için çok şeyler vâdettiğini söyleyebiliriz.”

Doksan altı sayfalık bir cep kitabı *Odalarda*. Ama çok küçük ‘hurufat’la, yanılmıyorsam sekiz puntoylo dizilmiş bir doksan altı sayfa..

Romanın sonunda yazıldığı kenti belirten küçük bir not daha:

Kırşehir, 1959

Belli ki, devlet memuru olan yazarın babasının görevi dolayısıyla buldukları şehirlerden biri Kırşehir..

Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü’nde romanı özetleyen Necatigil, “Bir küçük memurun Anadolu kasabalarından birindeki hayatını anlatıyor,” diyor Odalarda için. “İşle odası arasında monoton bir hayat süren, annesinin ölümüyle büsbütün yalnız kalan memur, bir gün kahvede garip bir adamla ahbap olur. Oturduğu odanın sâhibesi, iki aydır kirâ vermediği için, kış ortası, memuru evden çıkarınca, bu ahbap ona kendi kaldığı evin bir odasını tutuverir. Yeni evin sâhibi de bir kadındır, fakat genç, dul ve çocuksuz bir kadın. Memurun bu evdeki odası, kadınınkine karşıdır; garip tabiatlı ahbâbı da yukarda tavan arasındaki odada kalmaktadır. Memur, ev sâhibesiyle evlenir. Sekiz günlük bir tâtil ve sevişmeden sonra da kadın, onu, kendisine yakıştıramaz bir daha. Ve adamın kılıbıklığı, esâreti büyüdükçe büyür. Kadın, öteki, garip fakat otoriter adamın emrindedir, onun metresidir; lâkin tek kelime söylemez bu konuda. Evleneli altı ay bile dolmamış, fakat doğum yapması yaklaşmıştır ki memur, karısını bir gün odasında ölmüş bulur.”

Necatigil usta eseri değerlendirirken de, “olayları, aşk ortağı üç kişi arasında gelişen romanda kişiler; Dostoyevski’nin kahramanlarını ya da Duhamel’in Salavin’ini akla getiren, karanlık şaşırtıcı çizgileriyle ayrı ayrı birer tip olarak dikkati çekiyor,” diye yazıyor.

Dostoyevski’yi bilmeyenimiz yoktur. Salavin ise edebiyat dünyasının önemli tiplerinden biri. Bir roman kahramanı... Fransız romancı Georges Duhamel’in *Gece Yarısı İtirâfı* isimli eserinin ana karakteri. Unutulmaz bir tip.

Stendhal'in *Julien Sorel*'i, Reşat Nuri'nin *Feride*'si, Yusuf Atılgan'ın *Zebercet*'i, *Madam Bovary*'nin *Emma*'sı, *Suç ve Ceza*'nın *Raskolnikov*'u, Halit Ziya'nın *Ahmet Cemil*'i, Orhan Kemal'in *Murtaza*'sı gibi çok ünlü, bilinen, tanınan bir tip. Türkçeye Suut Kemal Yetkin ve Sabahattin Eyuboğlu birlikte çevirmişler *Gece Yarısı İtirâfı*'nı. Romanın baş karakteri Salavin, toplumda çok öne çıkmayan bir tiptir. Okuyucu roman boyunca, Salavin'in iş hayatı ve insanlarla ilişkilerindeki başarısızlıklarını ve bu hayatın gerisindeki dramı izler.

Duhamel bende, Türkçe'ye *Savaş Kurbanları* adıyla çevrilen bir eseriyle var. Bu kitap da o güzelim Yankı Yayınları'ndan çıkmıştı. Çeviri edebiyatımızın en önemli isimlerinden biri olan Bertan Onaran çevirmişti Türkçeye *Savaş Kurbanları*'nı. Unutmuşum. Simenon deyince birden hatırladım. Demek sayfaları dağılmış okurken ki, zımbalayıp yapıştırmışım. Kim bilir, belki de ikinci el bir kitap... 1968'de İstanbul'da Yaylacık Matbaasında basılmış *Savaş Kurbanları*. Bulup yeniden okudum bu etkileyici kitabı.

Beş bölümden oluşuyor kitap. "Bölgeye Bir Bakış", "Savaş Kurbanları", "Verdun'de", "Artois Geceleri" ve "Özveri". Savaşın korkunçluğunu anlatan asker hikâyeleri.. Çoğu savaşta yaralanarak hastaneye getirilen askerler. Belli ki aynı zamanda bir hekim olan yazarın bizzat tanıdığı insanlar ve onların acıklı hikâyeleri *Savaş Kurbanları*'nda dile getirilenler. Ama onları öyle bir anlatıyor ki Simenon, içiniz parçalanıyor! Gerçeğin birebir bir kopyası gibi her şey.. Bu nedenle anlatım, hikâyeden çok röportajı andırıyor. Başka bir söyleyişle röportaj tadında hikâyeler *Savaş Kurbanları*. Savaşın korkunç yüzünü, kolsuz, bacaksız, gözsüz sakat askerler aracılığıyla çiziyor Simenon. Savaşta bir hastanede görev almış bir hekim-askerin notları da denebilir *Savaş Kurbanları* için.

"Yurdumun insanları, her gün biraz daha yakından tanıyorum sizleri; en büyük acıları çekerken yüzünüzü gördüğüm için, kutsal bir güven duyuyorum insanlığın geleceğine. En güç anlardaki sabrınızı, doğal iyiliğinizi, kendinize güveninizi görüp hayran olduğum için, mutluyum dünyanın mânevî geleceğinden."

Savaş Kurbanları, bu küçük kitap, acı ve merhametle dolu bir ağıt insanlığa. Okurken içiniz kanıyor; sarsılıyor, allak bullak oluyorsunuz. Özellikle son bölümde, insanlığın savaşla yoğrulmuş acı kaderi karşısında gözyaşlarınıza engel olamıyorsunuz.

Adnan Özyalçın'ın *Panayır*'ı da a dergisi yayınları'nın başka bir verimi. Özyalçın'ın yayımlanmış ilk hikâye kitabı *Panayır*. Kapakta yine Ferit Öngören'in çizimleri.. Sevimli *Panayır* da dokuz hikâyeden oluşuyor. Necatigil, "Her biri ölüm temasına yaslanan, gündelik hayatları içinde kişilerin kendi kendileriyle, Tanrı ve toplumla çatışmalarını veren dokuz hikâye," diye yazıyor *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü*'nde.

Erdal Öz de, *Türk Dili* dergisinde yayımlanan bir incelemesinde, ayrıntının Özyalçiner’de “çok önemli” olduğunu altını çiziyor. “Bunu çok iyi biliyor. Başarısı da buradan geliyor. Gözlemlerini çok iyi değerlendirmesi, ayrıntıya önem vermesi onu büyütüyor. Ayrıntılar arasında kurduğu ilgiler, garip ilgiler de onun özelliği oluyor: (Kitaptaki hikâyelerden) İri Elmalar’daki, annenin ölmesiyle elmaların çürümesi arasındaki ayrıntısal ilgi; Alt Ucu’ndaki o hep bir örnek gökle, atını satmaya gelen İbrahim’in, İbrahim’in atının ölümüyle sonuçlanan, bekledikleri değişme; Çıplak Ampul’de, ampulün çıplaklığı ile hikâyedeki olaylar; o uyumayıp her sabah çoraplarını yıkayan, bomboş aşk şiirleri yazan adamla ayakları olmayan adamın çirliçiplak ortaya konulan durumu, gerçeği.. Hep uzak gibi görünen ilgiler. Bunlar arasında kurduğu görünmez yaklaşımları seviyor yazar.”

İki kitabım daha var a dergisi yayınları’ndan. İlki Hüseyin Cöntürk’ün şiir teorisi üstüne deneme ve eleştirilerini içeren *Çağın Şairi*, diğeri Yusuf Atılgan’ın *Bodur Minareden Öte’si*. *Çağın Şairi*, a dergisi yayınları’nın yedinci kitabı. Mayıs 1960’ta basılmış.

Yoksa yine Ankara Caddesi’nin Çağaloğlu tarafından inince, hemen yokuşun başında, solda, duvarın dibinde, yerde sergi açan delikanlıdan mı almıştım Cöntürk’ün kitabını?

Çok yararlandığım bir kitaptır *Çağın Şairi*. Sık sık dönerim ona. Yakınlar da bir gün, yine başından sonuna kadar okumalıyım onu.

Bodur Minareden Öte, üç bölümde dokuz hikâyeden oluşuyor. Bölümleri her ne kadar *Kasabadan*, *Köyden*, *Kentten* diye isimlendirse de, kasaba hikâyeleri olarak görürüm Atılgan’ın tadına doyumaz *Bodur Minareden Öte’sini*.

50 Kuşağı hikâyecileri, kendilerine özgü anlatım teknikleri ve şiirsel duyarlılılarıyla, gerçekten de bir kuşak olarak adlandırılmayı hak etmektedirler.

Doğum tarihi dikkate alındığında 50 Kuşağı hikâyecilerinin birçoğuyla yaşıt olan Sezai Karakoç’u, söyleyiş ve duyarlık olarak da aynı kuşak içinde düşünmekte hiçbir sakınca yoktur. 50 Kuşağı hikâyecileriyle Karakoç arasında, dünya görüşleri dışında hiçbir uzaklık görülmez. Özellikle duyarlık benzerliği apaçıktır. Hatta burada adlarını andıklarımızdan başka, söz gelimi bir Ferit Edgü, bir Orhan Duru gibi 50 Kuşağı’nın diğer önemli hikâyecileri ile de Sezai Karakoç arasında da, dil, anlatım ve duyarlık yönünden bir uzaklığın sözü edilemez. Bu ortak özellikler Karakoç’un şiirinde olduğu kadar, hikâyelerinde de belirgindir.

50 Kuşağı hikâyecilerini de çok sevdiğini bildiğim arkadaşım Karakoç’tan iki mısrayı pelesenk etmişti diline. Arada bir ne yapar eder, sözün arasına mutlaka sıkıştırırdı onları:

*kadın dediğin de ne
kaybolan cihetsiz gençlik sesleri*

Kimin olduğunu merak etmişim. “Sezai Karakoç!” demişti coşkuyla; bilgisizliğimi gizliden gizliye ayıpladığını da hissettirerek... Okumamıştım gerçekten de Sezai Karakoç’u. Bir an önce bulmalıydım kitaplarını.

Karakoç’un ilk edindiğim kitapları, *Gül Muştusu* ve *Taha’nın Kitabı* oldu. Erzurum’da, yeni açılan küçük bir kitabevinde rastlamış, hemen satın almıştım ikisini de. Şairin altıncı şiir kitabı *Gül Muştusu*. Cep kitabı ölçülerinden daha küçük, incecik, sevimli bir kitap.. Yayın tarihi 1969. Şairin kendi yayınevinden, Diriliş Yayınları’ndan çıkmış. On beş bölümden oluşan uzun bir şiir *Gül Muştusu*. Bütün bir şiir... Bütünlüğü olan bir şiir... Mısra başlarında hiç büyük harf kullanmamış şair. Bu özelliği ile öteki şiir kitaplarının hiçbirine benzemiyor *Gül Muştusu*.

Sonra Ankara’da *Sesler*’le karşılaşmam... Tam bir ‘karşılaşma’ ama: derinden etkilenmişim!

(Remzi İnanç’ın Zafer Çarşısı’ndaki Toplum Kitabevi’ne ne çok şey borçluyum. Üniversite öğrenciliğim sırasında aradığım birçok kitabı orada bulurdum. Sezai Karakoç’un *Sesler*’i bunlardan biridir. Sevim Burak’ın *Yanık Saraylar*’ının; Cansever’in *Umutsuzlar Parkı*’nın, *Petrol*’ün ve *Nerde Antigone*’sinin; Tarık Buğra’nın *İbiş’in Rüyası*’nın ilk baskılarını hep Toplum Kitabevi’nden almıştım.)

Sesler’i 1968 yılında Yağmur Yayınevi basmış. Yeşil rengin hâkim olduğu kapaktaki desen, bende hep taş bir hücre penceresi izlenimi uyandırmıştır; oradan giren ışık, Fikret Akgün’ün emeği bütün kompozisyonu aydınlatır.

Sesler’i ne zaman okusam yüksek bir şiir tadı alır ve heyecan duyar, şiiri öteki sanatlardan ayıran kesin ve keskin farkı sezerim.

Serin bir sonbahar, günler gitgide kısılırken, yirmili yaşlarımın, yiten bir dünyanın her şeylerinden etkilenen derin hüznleriyle, eski evimizdeki en dip odada *Sesler*’i okurken buluyorum şimdi kendimi. Ruh hâlim nasıl da uygun *Sesler*’deki duyarlığı yakalamaya. *Sesler*’deki derin kasaba sessizliği nasıl da kavırıyor ruhumu ta canevimden.

Çok şükür, bugün hâlâ *Sesler*’i ilk okuduğum günkü safiyetle bakıyorum dünyaya.

Sesler, bence Karakoç’un en önemli şiir kitabıdır. Onun şiirinin şaheseridir, başyapıtıdır desem, sanki ne olur? Şiirimizin nirengi noktalarından biri... *Körfez* ve *Şahdamar*’daki samimiyeti *Sesler*’de de sürer ama daha durmuş, oturmuş, ne söylediğini bilen, ağırbaşlı ve kendine inanan bir samimiyettir *Sesler*’deki.

Altan alta, çağlaya köpüre akan büyük dünya görüşüne ilişkin düşünce besler bu şiirin samimiyetini. Haklılığına toz konduramaz, mağrurdur, kederlerinden bir soyluluk damıtır âdeta.

Sesler'in bütün şiirleri güzeldir ve beni derinden etkilemiştir. Kitapta yer alan şiirlerden hiçbirini diğerlerinden ayırmak istemem. Hepsisi değerlidir.. San-ki birini çok sevecek olsam, ötekilerin gönlü kırılacakmış gibi gelir bana. İşte “Köpük”, “Sesler”, “Güz Anıtı”, “Fırtına”... İşte “Kanarya”:

*Sevgiden kireç tutmuşum
Yarım tozlu pencerem
Haber bağbozumundan
Bir beygir ve bir kanarya*

*Otobüs durağında
Deniz kıyılarında
Her çocuğa her insana
Bir beygir ve bir kanarya*

*Bir deniz kıyısında
İçim sedef ve kan
Dağıtırm çocuklara
Kitap ve kanarya*

Sesler'in arka kapağında iki küçük alıntı yer alıyor. İlki, Mehmet Kaplan'ın *Şiir Tahlilleri*'nden.. Kaplan Hoca, Sezai Karakoç için, “O, Cumhuriyet devrinde birbirleriyle çatışan iki aslı temâyülün ikisinden de ayrı, kendisine has bir yol tutmuş-tur,” diyor.

İkinci alıntı, Ahmet Kabaklı'nın, *Türk Edebiyatı* isimli hacimli çalışmasının üçüncü cildinden:

“Karakoç, şiir üslûbu bakımından, az çok, İkinci Yeni'ye bağlanabilir olsa bile, şiirinde görülen temalar ve inandığı değerler bakımından şiirimizde daha ileri, yeni bir sestir.”

(Ve yine arka kapakta tükenmez kalemle dikine yazılmış iki mısra:

*Serlilik taşlıkkenki ölüdenmiş
Babaannedenmiş*

Kime ait acaba?)

Onun şiiri için Behçet Necatigil de, “Karakoç, günümüz şiirinde, İslâmî düşünceyi modern şiirdeki gerçeküstülikle kaynaştıran; mistisizmden, evliyâ - enbiyâ kıssalarından yararlanan, çarpıcı benzetme ve imgelerle, denenmemiş sen-

tezlere ulaşan, bağımsız sayfalar açtı,” tespitlerini yapıyor.

Taha'nın Kitabı'ni sindire sindire okuyuşumsa, çok daha sonralarıdır. Bütün dağınıklığına, acemiliklerine rağmen güzel bir kitaptır *Taha'nın Kitabı*. *Sesler*'le aynı yıl yayımlanmasına rağmen, sanki ondan önce yazılmış gibi gelir bana. O derli toplu *Sesler*'deki şiirleri hazırlar âdeta *Taha'nın Kitabı*. Değeri samimiyetinden ve getirdiği yepyeni duyarlıktan kaynaklanır. *Taha*'yı, arayış içinde olan bir üniversite öğrencisi gibi düşünürüm. O öğrencinin boğuntularına çare olabilir *Taha'nın Kitabı*..

“Değişim”, “Savaş”, “Dipnotu”, “Arayışlar”, “Taha Sabır Kentinde”, “Taha'nın Ölümü” ve “Taha'nın Dirilişi” başlıklı yedi bölümden oluşuyor *Taha'nın Kitabı*. Gri - kırmızı renkli kapağıyla Diriliş Yayınları'ndaki ilk baskısı bendeki... Bazı mısraların altını çizerek okumuşum...

*Kalbiniz ezilen bir çiçek mi bir böcek mi
Yoksa yeni gök giysileri örülen yepyeni bir ipek mi
Büyük kan dolaşımında bir bozukluk mu
Küçük kan dolaşımında kırılan bir zemberek mi
Kış mı karakış mı kan karıncalanması mı karında
Yeni bir çocuk mu İstanbul sularında
Bir boğa böğürtüsü mü horozlarda
Ne çok kravat asılı kasaplarda*

Sonra “Hızırla Kırk Saat”, “Körfez”, “Şahdamar”, “Zamana Adanmış Sözler”, “Âyinler”, “Leylâ ile Mecnun”, “Ateş Dansı”, “Alınyazısı Saati” ve “Monna Rosa”.

“Monna Rosa”yı ilkin Reşit İmrahor'un hazırladığı *Unutulmuş Şiirler Antolojisi*'nde görmüştüm. Reşit İmrahor, şair Enis Batur'un takma adı.. İlhan Berk'ten Ece Ayhan'a, Cemal Süreya'dan Edip Cansever'e, Ülkü Tamer'e, Metin Eloğlu'na, Özdemir Âsaf'a, Güven Turan'a birçok ismin, kitaplarına almadıkları şiirlerle, şiirle ilişkisini kesmiş birçok tanıdık ismin, dergi sayfalarında kalmış şiirlerinden oluşuyordu, 1993 yılında Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan *Unutulmuş Şiirler Antolojisi*.

Bir akşamüstü, Konur Sokak'taki kitapçılardan birinde kitaplara bakarken görmüştüm, giriş kapısına yakın bir köşede ‘unutulmuş’, *Unutulmuş Şiirler Antolojisi*'ni. İsmi bile heyecanlandırmıştı beni. Daha ayaküstü, açılmamış sayfalarını karıştırırken, arka kapaktaki notta ifade edildiği gibi, “loş bir antikacı dükkânı”na girmiş gibi olmuştum.

“Monna Rosa”, kısa bir notla sunuluyordu *Unutulmuş Şiirler Antolojisi*'nde:

(Sezai Karakoç'un) "kitaplarına girmemiş bu şiiri, daktiloyla çoğaltılarak, 1970'lerden bu yana el altından üstünden dolaşıma çıkıyor. 1950'lerin başı."

Peygamber çiçeğinin aydınlığında ara
Sana doğru uzanan çaresiz ellerimi.
Sırrımı söylüyorum vefasız balıklara:
Yalnız onlar tutacak bu dünyada yerimi.
Koyverip telli pullu saçlarını rüzgâra,
Bir çocuğun ardına düşen heykellerimi
Peygamber çiçeğinin aydınlığında ara..

Sezai Karakoç'un çeviri kokmayan şiir çevirilerini de, onun şiiri içinde değerlendirmek gerekir. Şiirini besleyen kaynakların en azından bir bölümünü göstermeleri bakımından dikkate değer olan bu çevirileri, *İslâmın Şiir Anıtlarından* ve *Batı Şiirlerinden* adıyla iki ayrı kitaptan toplamıştır Karakoç.

İslâmın Şiir Anıtlarından'ın iç sayfalarında, "sunan" olarak veriliyor Sezai Karakoç ismi. "Kitap, 1967'de ÜÇ KASİDE adıyla yayımlanmış bulunan eserin genişletilmiş baskısıdır," diye de bir not düşülmüş. Kitaplığımdaki *İslâmın Şiir Anıtlarından*, eserin 1978'de Diriliş Yayınları'ndan çıkan ikinci baskısı... Hemen kitabın ilk sayfalarında yer alan "Bir Kaç Söz"de, "bu seçme derlemeden" maksadının, "geçmiş zaman İslam duyarlılığından bir esintiye çağa taşımak" olduğunu söylüyor Karakoç. "Bir Kaç Söz"den sonra okuduğumuz "Kasideler ve Şairleri" başlıklı yazıda ise, kitapta yer alan "Kasîde-i Bürde", "Bürüyen Kasîde", "Güzellikler Kasidesi" ve "Endülüs Mersiyesi" isimli şiirler ve bu şiirlerin şairleri hakkında bilgi veriliyor.

İslâmın Şiir Anıtlarından'da, dokuz büyük insandan, on bir esere yer verilmiş.

Batı Şiirlerinden'inse Diriliş Yayınları'ndan 1976'da çıkan (belki de ilk) baskısı elimde. Zafer Çarşısı'ndaki Dergâh Kitabevi'nden aldığımı hatırlıyorum. Gönülden bağlı olduğum kitaplardan biridir *Batı Şiirlerinden*. İçinde, bu kitapta da aynı başlıkla ama başka bir içerikle yer alan "Bir Kaç Söz" dışında, çoğu Fransız şiirinden olmak üzere on iki şairden on sekiz şiir yer alıyor. Ben bunlar içinde en çok,

Bir vakitler de bir çok kere yola çıkmıştık, ama bu seferki iyi,

mısrasıyla başlayan, Paul Claudel'in *Balad* şiirini severim.

Batı Şiirlerinden'in dördüncü sayfasında, küçük bir bilgi dikkat çekiyor:

"Kitapta yer alan şiir çevirileri, 1955'den beri *Şiir Sanatı*, *Diriliş* ve diğer edebiyat dergilerinde yayınlanmıştır."

Buradaki “diğer edebiyat dergileri” ifadesi, dönemin dergilerinden *Pazar Postası*’nı çağrıştırdı bana.

Pazar Postası, siyasetçi, devlet adamı ve gazeteci Cemil Sait Barlas’ın 1951 - 1959 yılları arasında çıkardığı ve yazı işleri müdürlüğünü Muzaffer Erdost’un yaptığı bir dergi.

Birkaç yıl önce, Milli Kütüphanede, *Pazar Postası*’nın birkaç cildini şöyle bir taramış ve orada Sezai Karakoç’un da bazı şiirlerinin yayımlanmış olduğunu görmüştüm. Karakoç’un sonraları kitaplarına almadığı şiirlerden birini, derginin 9 Mart 1958 tarihli 10. sayısında yayımlanan “Festival” isimli şiiri hemen oracıkta not edivermiştim:

Ölüler ve fareler artar
Evlerin kahverengi sevinçlerinde
Mahallenin alt yanında
Tanrıyı yitirmiş bir çiroz sergi

Ne acımak ne sevmek
Bildiği insanların
Gidelim bulmaya gerçek insanlığın
Çocukluğun sergilerinde ölüleri ve fareleri

İlgi çekici bir dergidir *Pazar Postası*; dönemin sanat ve kültür ortamını olduğu kadar, siyasi havasını da bulmak mümkündür onun sayfalarında.

Yıldız Ecevit, “Oğuz Atay’ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası” alt başlığıyla yayımladığı “Ben Buradayım” isimli çalışmasında *Pazar Postası* ve çevresini şöyle anlatır:

“Türkiye’de sosyalizmin, çok ölçülü ve sakınlı koşullarda da olsa, tartışılmaya başlandığı ilk yayın organlarından biridir. Resmi ağızların, Cezayir’de bağımsızlık savaşı verenleri tedhişçi diye adlandırdığı bir dönemde; Batı’da yayımlanmış sosyalist içerikli makale çevirileri, ‘İşçiler’ ve ‘Devrim Konuları’ başlıklı köşelerin yanında bir de ‘Atatürk Köşesi’ vardır ‘Pazar Postası’nın.

Bu sol eğilimli ve Kemalist tonlamalı derginin sürekli yayın kadrosunda Yavuz Abadan ve Doğan Avcıoğlu bulunmaktadır. Turgut Uyar, İlhan Berk, Cemal Süreya, Orhan Duru, Ceyhan Atuf Kansu, Fethi Nâci, Muzaffer Erdost, Ülkü Tamer, Ece Ayhan, Güner Sümer, Korkut Boratav, Tefik Çavdar, Vüs’at Bener, Yılmaz Pütün (Yılmaz Güney), Can Yücel, Tarık Dursun, Bumin Gaffar (Fikret Hakan), Halis Acarı (Âsım Bezirci), Attilâ İlhan ve Ahmet Oktay ‘Pazar Postası’nda çeşitli alanlarda yazıları çıkan yazarlar arasındadır.

'Pazar Postası' çevresinde bir araya gelmiş olan genç insanlar toplandıklarında siyasetten, edebiyattan, felsefeden konuşuyorlar, ülkenin nasıl kurtulacağı konusunda düşünce üretiyorlardır.

Bir araya gelen grup üyelerinin gittikleri birkaç yer vardır. Bunlardan biri Sakarya Caddesi'nde şimdi S.S.K. İşhanı'nın yerindeki Missouri Lokantası'nın, kendi aralarında 'ikinci mevki' diye adlandırdıkları arkadaki salaş bölümüdür. Daha paralı günlerde Piknik'te toplanılıyor, bazen de Büyük Sinema'nın üstünde, Madamın Yeri diye anılan, bir Beyaz Rus'un işlettiği pastâneye gidiliyordu. 'Pazar Postası'nın bulunduğu Rüzgârlı Sokak / Ove Han'daki merkez de uğranılan yerler arasındadır. Evlerde bir araya gelindiğinde tartışmalar daha özgürce, daha sakınımsız yapılıyor. Alâattin Bilgi'nin Keçiören'deki evi ya da Ece Ayhan'ın Emek'teki zemin katı, toplantı mekânları arasındadır."

